

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției »Telegrafului Român«, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.,
rândul cu litere garmond.

Cuvântul eliberator.

Sibiu, 8 Martie n.

Constatăm cu multă satisfacție, că presa din Germania a dat dela începutul războiului mondial și dă și astăzi încă, neconținut, cea mai mare atențiune chestiei naționale dela noi, și în special *chestiei române*. S'au scris multe articole în ziarele mari berlineze, a căror concluzie finală era aceea, că justele pretensiuni ale poporului român din patria aceasta au se fie împlinite, pentru că așa cer interesele vitale ale monarhiei austro-ungare. Pretenia României, de care monarhia noastră are trebuință atât de mare, nu poate fi redobândită, decât numai pe calea aceasta: prin asigurarea existenței naționale și a dezvoltării economice a milioanele de Români din Austro-Ungaria. Acum de curând a publicat apoi marele ziar »Frankfurter Zeitung«, tot în chestia română și tot în direcția aceasta, un prea interesant articol, în care se aruncă o reprivire asupra trecutului mai apropiat și a prezentului politic din România, constatându-se, că opiniunea publică din regatul român e acum mai liniștită decum era în toamnă, la începutul războiului, și spunându-se din vorbă în vorbă următoarele:

«...Ar însemna se facem politică de struț, dacă ne-am ascunde din fața aparițiunii, că în cercuri largi ale poporului român nu se rostesc vorbe bune la adresa vecinilor maghiari. Deși lozinca, cumcă Români din Ardeal și din Bucovina ar trebui să fie »eliberați din jugul străin«, nu înseamnă decât o exagerare a raporturilor reale, rămâne totuș teren destul și pe seama dorințelor îndreptățite, ori, ca se fiu mai precaut, pe seama dorințelor de înțeles. Suprema pretensiune e natural aceea, ca toți cei ce vorbesc românește se fie uniți sub coroana română. Trebuie să recunoaștem partea ideală a mișcării acesteia, fără a ne obliga să recunoaștem îndreptățirea ei, ori posibilitatea ei reală. Esaminarea temeinică, făcută conform precumpănilor politice și economice, nu o poate suporta aceasta pretensiune supremă a iredentiștilor români. N'ar fi de dorit nici chiar în interesul României, ca granițele naturale ale țării, pe cari le formează Carpații, se fie abandonate și mutate undeva pe șesurile Ardealului. Pe lângă aceasta, România, tocmai pentru că câteva milioane din fiii țării sale formează în corpul unui alt stat un organ important și nobil al acestuia, va fi tratată din partea acestuia cu mai multă cruțare decât atunci, când n'ar exista aceste raporturi intime.

De sine înțeles, că Ungaria nu poate se remăna surdă, ci va împlini justele pretensiuni ale României, întrucât așa ceva e compatibil cu demnitatea ei de mare putere și corespunde unei politici interne înțelepte. *Chestiile ardelenesti vor trebui se fie supuse mai târziu, în vremei mai puțin viroase, unei observații amănunțite.* Iar pentru

astăzi ar ajunge, spre limpezirea raporturilor, *dacă Românii ar fi linișiți din partea Ungariei în măsură suficientă, prin promisiuni obligatoare. Cu cât mai curând va rosti Tisza cuvântul eliberator, cu atât mai iute și definitiv se vor liniși spiritele...*

Scriitorul articolului, un temeinic cunoscător al raporturilor din România, însăși apoi păreriile marilor bărbați de stat: P. P. Carp și Al. Marghiloman, cum și ale socialistului Dr. Rakowsky, toți convingși aderenți ai Germaniei și convingși, că locul României nu poate se fie, decât alături de puterile centrale, și termină astfel: «Dacă am avea plăcuta convingere, că Austro-Ungaria numai pe jumătate ar împlini dorințele generale naționale ale Românilor, isvorâte din inimă, n'ar fi cutezanță prea mare a tradă la finea acestui raport, că ne suride o îmbucurătoare speranță pentru viitor».

La aceste corecte păreri n'avem se adaogăm din partea noastră decât numai atâta, că cunoscând noi bine seriozitatea și onestitatea intențiunilor contelui Tisza, actualul nostru ministru-president, nu ne-am îndoit pe nici un moment, și nu dubităm nici astăzi, că la momentul dat nu vor fi prefăcute în fapte toate promisiunile sale, cuprinse în memorabila scrisoare pe care a adresat-o în Septembrie anul trecut Excelenței Sale, înaltprea-sfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu. Mult așteptatul *cuvânt eliberator* va fi deci rostit cu siguranță, mai curând, ori mai târziu. De sine înțeles, că cu cât va fi el mai curând rostit, cu cât mai curând vor afla Românii din patria aceasta, că cu adevărat, de astădată enormele jertfe pe cari ei le-au adus pe altarul patriei, în sânge și avere, n'au fost jertfe zadarnice, — cu atât mai bine, pentru că mângăerea sufletească, pe care ei o vor simți în internul lor, va avea cel mai bun efect liniștitor asupra fraților noștri din regatul român, dar și asupra alițiilor noștri din imperiul german. Să vină deci cât mai curând mult doritul și mult așteptatul *cuvânt eliberator!*

Grecia nu intră în acțiune. În Atena s'a ținut un consiliu de coroană, sub presidenția regelui. S'a discutat situația politică internă și externă, ministrul-president și-a espus în mod amănunțit principiile politice și în urmă s'a ascultat părerea șefului statului major asupra situațiunii. Din toate acestea se deducea cu siguranță, că Grecia va eși din neutralitatea de până acuma și va intra în acțiune, alături de tripla înțelegere. Se credea, că Grecia va da mână de ajutor Franței și Angliei ca se pună mâna pe Dardanele, astfel, că va intra cu trupele sale în Constantinopol și va începe lupte pe uscat cu Turcii, cari își apără strămtorile. O telegramă sosită astăzi ne spune însă, că regele Greciei nu aprobă po-

litica guvernului său, din care motiv guvernul Greciei a demisionat. Grecia rămâne deci și mai departe neutrală.

În audiență. Vineri a fost contele Tisza, ministrul nostru president, în Viena, unde a avut întâi lungi consfătuiri cu ministrul comun de externe, baronul Burian, apoi cu ministrul president austriac, iar la orele 11 a fost primit în audiență din partea Maiestății Sale, în palatul din Schönbrunn. Înaintea sa fusese primit în audiență moștenitorul de tron, Arhiducele Carol Francisc Iosif. Ambii s'au dus după audiență la ministrul de externe, cu care au conferat mult împreună.

Destinele popoarelor.

— Părerile unui Englez. —

I.

«Întru toate suntem impresurați, dar nu ne temem; suntem în nedumerire, dar nu lipsiți de speranță». (II. Cor. 4,8.)

Dacă mai veghiașă un Dzeu, care ocârmuește inimile oamenilor: pentru ce atâta stricăciune grozavă, pe care o aduc popoare asupra popoarelor? Dacă mai veghiașă un Dzeu: pentru ce trebuie să se nimicească mii și mii de inocenți prin sălbătăcia celor fără Dzeu? Ce a comis cel harnic, cel cruțător, de i s'a înstrăinat cu silnicie într'o singură oră teribilă întreaga lui agoniseală, întregul rod câștigat prin silințe mari, în decursul unei vieți întregi?... Ce a comis inocentul copilaș, care își dă sufletul la pieptul maicei sale?

Ce lucru măreț și vrednic de laudă a făcut acel om lipsit de orice se numește d-zeesc, că-i succed toate planurile, că-i e permis a călca pe cei dreپți sub picioare — nepedepsit, — a batjocori pe cei nevinovați, a aduce în mizerie pe cei fericiți?

Privesc plin de groază la enigma cea mare a lumii și nu o pot rezolvi. O furtună pe mare scufundă mulțime de vapoare și aduce cea mai neexpresabilă durere în familii, cari poate în aceeași oră se rugau pentru fiii, pentru prietenii lor și cari se bucurau zadarnic de reîntoarcerea lor... Un cutremur de pământ nimicește cu aceeași groază sate și orașe, precum și viața celor buni și nobili, cu a celor răi deopotrivă... Un războiu nimicește țara cea mai înfloritoare și de pe sabia de fer picură sângele atât al celor dreپți, cât și al celor păcătoși.

Se zice, că mizeria și stricăciunea va deveni pentru posteritate o binecuvântare. Și dacă e așa: nu e oare un lucru destul de înfricoșat, că generația de acum trebuie să fie sacrificată fără cruțare pentru o generație, ce încă nu există?... De ce oare trebuie să sângereze rânile mele, pentru ca alții să poată deveni veseli? De ce trebuie să vărs lacrimi, ale celei mai profunde dureri, pentru ca alții să poată suride fericiți? Și dacă spre

mângăere, mi se va obiecționa: Oare predecesorii tăi n'au suferit pentru tine? Intreb, ei pentru ce au trebuit să suferă, pentru ce să mă pot eu bucura de momente vesele?

Ce să zic? Știu ce am pățit până acum, ce va trebui însă să experiez d'aci înainte? Scuti-mă-va ori putea-mă-va scuti intențiunea mea de pace, față de ceice dărămă pacea, dreptatea mea, față de cei nedreپți, puterea mea de muncă, față de sărăcie și lipsă? Și doară nu mă gândesc numai la mine! Sunt mii și mii de oameni mai cu stare, mai înalți, mai virtuoși decât mine, cari n'au fost scutiți de împrejurările amenințătoare, ci au fost aruncați în năcazuri, chinuri și stricăciune! Nu traversează oare destinul cu piept de oțel lumea aceasta, și nu dărămă el oare și viața inocentă și curată, indiferent pe cine-l nimerește?

Cât e de enigmatic trecutul meu, cât de nebulos viitorul! Adeseori mă tem, că voiu despera. Și adeseori e de lipsă mai mult decât curajul omenesc, pentru a putea zice în astfel de vremei cu Pavel: «Întru toate suntem impresurați, dar nu ne temem; suntem în nedumerire, dar nu lipsiți de speranță». (II. Cor. 4, 8). E de lipsă la aceasta ceva mai mult decât curajul omenesc, și totuși sunt doară numai un om!

Adevărat, tu ești numai un om; și curajul omenesc nu e de ajuns, ca să pășești cu fruntea ridicată în fața tuturor tempeștilor acestei vieți. Pentru a putea face aceasta, e necesar un curaj dumnezeesc, un curaj, care vine dela însuși Dzeu. Și, — fricosule, nu erai tu oare adeseori în stări foarte deprimare, în lipsuri mari, în circumstanțe, când ți ai pierdut speranța în orice moment vesel al viitorului, — și atunci nu ți-a venit oare curajul dela Dzeu? Nu te-a întărit El, ca să suportă cu rezistență toate cele ce soarta ți le-a grămădit?

Curajul dumnezeesc, prin care Pavel a devenit puternic și a zis: «Suntem impresurați, dar nu ne temem!» această liniște înaltă în vifore, ce ne amenință cu peirea, ne vine prin Isus Cristos, adecă prin credința în cuvântul Lui, prin puterea înălțătoare a religiei. Căci evanghelia este »puterea lui Dzeu spre mântuirea a tot celui ce crede«. (Rom. 1: 16).

Partea omenească din noi se manifestează prin faptul, că tremurăm de orice pericol ce ne amenință; partea dumnezească însă ne întărește pentru a nu despera. Căci Domnul a zis: «Nu te teme, Eu sunt cu tine și mila mea e în veci!» Pentru aceea cinstește destinele ce ți le trimite providența în timpuri tulburi, stimează-le, chiar și dacă-ți apar aspre și nedrepte.

Nedrepte? Putea-o-va spune aceasta spiritul restrâns al omului cătră regentul lunei acesteia, înaintea căruia mii de ani apar ca o clipită, lumi ca niște fire de praf, regi și popoare — ca umbre neputincioase?

Nedrepte! Cine cunoaște oare scopurile lui Dzeu, de-și permite a judeca dispozițiile Sale, prin cari Cel

mai înalt voește a-și ajunge cea mai înaltă țintă? Adese-ori și copilul neștiutor, neexpert în inima sa, va privi de nedrepte faptele părinților săi, conștii de datorința lor, și le va osândi. Însă mai pe urmă, după săptămâni, adeseori numai după mulți ani, el recunoaște intențiunea bună și bună-tatea părinților săi și-i binecuvintează. Să permită oare părinții cei buni a fi reținuți dela împlinirea scopurilor lor prin judecata copiilor nepricepuți? Cu siguranță că nu! Sau, fi-vor, tata și mama, totdeauna în stare să explice minții slabe a copilului, că ei trebuie, pe lângă toată iubirea ce o au față de el, să-l trateze totuși mai cu severitate, și că caută să rămână adese-ori nemișcați în fața rugămintii și lacrimilor lui? Nici asta nu! Vezi, tot așa stă lucrul, — tu, creațiune a lui Dumnezeu, — și între tine și Tatăl tău ceresc. El trimite destinele secolelor, însă în acelea zac închise și destinele bine calculate ale *ceasurilor tale*. El împarte binele și durerea celui mai serman copilaș. Sau crezi tu, că fără știrea Lui poate respira o păsărică, sau că va muri fără voința Lui un vierme, pe care l-ai călcat tu în neștiință?

Multe îți vor putea apărea ca nedrepte în sorțile lumii acesteia, însă nu face deducțiuni după aparență. Cinstește înțelepciunea și milostivirea lui Dumnezeu și atunci, când inima ta sângerează, și acolo, unde mintea ta nepricepută crede a vedea contraziceri și nedreptate! Adu-ți aminte, că și câte un copil crede a vedea contraziceri în acțiunile și asigurările de iubire ale părinților săi buni, și că el nu poate pricepe, cum poate nega o mamă bună și iubitoare dorințele lui, cari după părerea lui ar fi cu totul nevinovate.

Cinstește deci destinele, pe cari Dumnezeu le trimite popoarelor, căci tot cu ce se vor întâlni popoarele vre-o dată, e efectul unei înțelepciuni mai înalte, al unei iubiri, ce cuprinde eternitatea. Cel-ce are astfel de păreri despre destinele lumii, are părerea adevăratului înțelept, a copilului lui Dumnezeu, vrednic de încredere.

Rolul societății în educațiune

de Iosif Stoica, învăț.
(Fine.)

La etatea de 12 ani copiii părăsesc școala de toate zilele, urmând 3 ani cursul de repetiție, apoi au isprăvit cu școala; se înțelege, fac excepție cei-ce continuă în școli secundare.

Până aci merge treaba cum merge, dar după etatea de 15 ani, adulții sunt „ca tiganul între pite”, nici copii de școala, nici oameni maturi. Acum trebuie să pășască la

mijloc societatea, ca să continue educația. În etatea aceasta sunt tinerii mai expuși la ruinare morală. Ne-o dovedesc acestea nenumăratele delictе și crime, comise de adulți, înclinarea spre alcoolism, egoismul, minciuna, scandalurile private și publice. După sporirea școlilor și a puterilor didactice, după progresele omenimii de toate tenele, cu drept cuvânt ne-am putut aștepta și la perfecționarea vieții morale. La anul 1749, academia din Dijon în Franța a publicat concurs pentru lucrarea temei: „Oare științele și artele contribuit-au la nobilitatea moravurilor?” Premiul l-a obținut pedagogul Rousseau, care în lucrarea sa a constatat, că științele și artele nu au contribuit cu nimic la nobilitatea moravurilor, zicând, că Roma cea veche și simplă era mai virtuoasă, decât aceea de mai târziu; în Sparta cea veche erau oamenii mai morali decât în Atena, unde artele și științele erau în stare înfloritoare.

De atunci a trecut mai bine de un veac și jumătate, și totuși nici noi nu putem face altă constatare, decât aceea, că omenimea nu adevăr propășește în știință, dar decada moralicește. De câteori nu avem ocazia a auzi dela cutare bătrân din sat: „Mai demult era lumea mai de omenie, decât azi, ne împrumutam cu sute de zloți, fără să facem zăpăc cu martori, și ne purtam cinstea, azi faci hârtii întărite cu martori și în cele mai multe cazuri tot ajunge treaba la judecatorie și la jurământ. Mai de mult nu erau atâtea procese între oameni, pornite pentru lucruri aproape de nimic; mai de mult erau beuturile mai bune și mai ieftine și se consuma mai puțin, azi sunt rele și scumpe și se consumă mai mult. Mai demult jertfeau oamenii mai bucurios la altarul obștesc, azi sunt stăpâniți de egoism”.

Multe rele, mare decadentă morală, nu-i vorbă; vina însă nu o poartă științele și artele, căci în cazul acesta ar trebui luată lupta chiar în contra acelor. Cauza este, că un factor al educației, anume societatea și-a neglijat aproape cu totul datorința de a completa munca cea grea a educației. Asta nu mai poate rămânea așa. Societatea trebuie să pășască la mijloc, să ia lupta pentru salvarea și ridicarea moralității, căci morala este baza de existență pentru fiecare popor.

În țările civilizate ale apusului, societatea și-a început deja activitatea în direcțiunea aceasta, prin înființarea *reuniunilor de patronaj*, cari au scopul de a salva tineretul apucat pe căi greșite și a feri pe cei buni de a apuca și ei pe povârniș.

Și în țara noastră s'a început în anii din urmă înființarea reuniunilor de patronaj mai ales de societatea maghiară.

Ce a făcut însă societatea română pentru educația tineretului? Răspunsul pe cât de trist, pe atât de adevărat este, că nu a făcut nimica. Societatea noastră s'a mulțumit cu existența și prea puțină activitate a unor reuniuni și instituțiuni de binefacere, din cari o foarte disparentă parte de ajutor cade asupra tineretului.

Consistorul arhidiecezan în circulara 2786/910 atrage atenția preoțimii și învățătorimii asupra nulei criminale din 1908 art. XXXVI, și îndreptarea vieții tineretului eșit din școală o încredințează preoților și învățătorilor. În urma acestui ordin unele conferințe învățătoresci s'au ocupat cu chestia patronajului; se înțelege, numai în mod teoretic, în practică nu s'a făcut nimic.

Dacă din partea societății noastre s'a făcut atât de puțin până acum, să vedem ce va trebui să facă ea pe viitor în interesul educației.

1. Să sprijinească școala și biserica și să aducă jertfe pentru acestea după posibilitate.

2. Să-și dea concursul său moral și material la înființarea reuniunilor de patronaj școlare, și pentru adulți, cor, biblioteci, șezători literare, cu un cuvânt să sprijinească toate instituțiile, cari stau direct în serviciul educației.

3. Intelectualii și fruntașii sa'elor noastre, prin purtarea lor morală neexcepționabilă, să servească drept exemplu vii pentru tineret. Să trăiască în bună înțelegere, să ocolească certele și procesele, căci relele, cari bântuiesc între fruntașii satului, ușor se transpun și la tineret.

4. Societatea să înființeze fonduri de binefacere, din cari să se împartă ajutor celor lipsiți și năcăjiți, căci în multe cazuri lipsa și nevoia duce pe om la păcat.

5. În fiecare comună să se facă câte o sală de dans publică, unde tineretul să se poată intruni la joc. În lipsa acesteia tineretul joacă în birturi, în case și locuri ferite, ceea ce nu e admisibil.

6. În fine, fiecare membru al societății, când numai i se dă ocaziune, prin sfat și învăț-tură, prin muștrare cu blândețe, să îndrume tineretul la tot ce e bun, adevărat și frumos.

Toate acestea singuri numai preotul și învățătorul nu le pot realiza; ear fără realizarea acestora educația, începută în familie și continuată în școală, rămâne ne-completă, ear rezultatul ajuns în familie și școală devine dubios și fără valoare practică.

Se cere deci, ca întreaga societate să se înroleze în serviciul marelui ideal, căci numai și numai prin conlucrarea tuturor factorilor competenți, în deplină armonie, se vor putea educa adevărați și folositori fii pentru neam, biserică și patrie.

Impresii de pe câmpul de luptă.

Se va fi scris în atâtea feluri și chipuri despre acest războiu, crâncen în toate privințele, încât nu cred să mai fi rămas vre-o temă sau vreun moment nescos la iveală. Zărele aduc necontent, când scrișoarea vreunui ostaș, când impresii și vești de pe câmpul de luptă.

Am văzut ostaș scriind pe spatele ortacului sau cartea celor de acasă, sau răzimat de vreun pom, sau pe genunchi. Fiecare voește să liniștească pe cei de acasă. Și veștile șoses și merg regulat. Și ce bucurie de nedescris, când vine câte o scrisoare de acasă; o cetești și recetești. Multora nici mâncare nu le mai trebuie.

Voesc să pun și eu ceva pe hârtie, scris în grabă cu ceruza, căci pe câmpul de luptă nu există cerneală, — din multele impresii și momente petrecute.

Prin multele comune și orașele prin cari am trecut, sau în cari am poposit, am găsit aproape aceeași populație, năravuri și obiceiuri, sau în mare parte în asemănare cu cele de acasă.

În Galiția și prin Carpați, Rutenii sau Slovaci, cari sunt în preponderanță, sunt timizi, săraci și comози, nededați la lucru mai greu și trainic, dar sunt foarte *religioși*.

Această împărțire și grupare a materialului istoric am reprodus-o intenționat, pentru a pune în evidență mai ușor raportul, în care stă autorul față de planul de învățământ în ce privește cantitatea de materii și ordinea, în care le grupează. Reiese din această schițare un escedent de material pentru Istoria universală; pentru Istoria specială se constată lipsa unor lecțiuni cerute de plan, așa despre Simion Ștefan și Sf. Scriptură în limba rom. și despre Anastasia Șaguna se face numai o simplă amintire cu numele, câtă vreme ar fi trebuit să formeze două lecțiuni deosebite ori cel puțin părți constitutive din alte lecțiuni înrudite. Și Istoria specială are un plus, necerut de plan, despre Biserica din România și cea din Bucovina și definiția istoriei bisericesti universale și speciale. Privite „Istoriile bisericesti” din punctul de vedere al scopului, ce urmărește materia istorică în școala primară, găsim, că ele ating acest scop. Scopul istoriilor bisericesti e îndoit, întâiu religios-moral, apoi simultan istoric-bisericesc. În primul plan stă, bine înțeles, scopul educativ, religios-moral, și numai în al doilea rând vine cel instructiv, adică cel istoric bisericesc.

Istoriile bisericesti din manualul nostru, deși nu sunt toate de o potrivă de substanțiale, ceea ce se explică prin împrejurarea, că autorul nu este specialist în istoria bisericescă, universală și specială, sunt așa extrase din Sf. Scriptură și din istoria bisericescă, astfel compuse și înfi-

Satul și populația fie cât de săracă să închină și se roagă într-o biserică frumoasă și în ordine ținută. Și cum spun preoții, biserica e cercetată și provăzută cu toate cele trebuincioase, despre ce m'am convins și eu. Sunt de religionea gr. cat. În multe biserici am observat însă ritual latin.

Ei nu prea știu altă limbă străină. Iei coloa dacă dai de vreun frunț, gârgăvind puțin pe nemție sau pe ungerie.

Pe școală se vede că numai acum de curând au început să pună oarecare pond.

Par a fi de mici crescuți în frica lui Dumnezeu. Când au să se așeze la masa lor sărăcăcioasă, încărcată de regulă numai cu cartofi copti, sau ferți și zamă de varză, sau când au să se odihnească, — de regulă zic rugăciunile.

Când trec pe lângă biserică, ori pe lângă vreuna din desele cruci de pe hotare, dela răspântii, sau dela marginea satelor, ei să închină cu capul descoperit.

Preoții lor par a fi în stare bună și bine văzuți de parohieni.

Nu voiu uita nici când pe un soldat, care sta în genunchi, sau capul descoperit înaintea unei biserici nouă și pompoasă din un orașel din Galiția. Se ruga convins și cu evlavie. Oare acum unde va fi sârmanul?

Așadar soldații noștri au putut face comparație și judecată, căutând să-și însușească câte ceva.

Dar vor fi și învățați, siliți de împrejurările și necesitățile războiului, să creadă, să se roage și să se închine celui atotputernic, în a cărui mână este depusă soarta noastră!

25 Februarie. n 1915.

Eugen Muntean
preot militar.

Duelul.

Până bine de curând lumea credea, că războaiele pe viitor nu se vor mai face ca în trecut, omorându-se om pe om, ci războaiele dintre popoare pe viitor se vor purta cu armele științei.

Înfrișoșatul războiu ce decurge dovedește însă contrarul. Dovedește, că e în mare contrazicere cu cultura timpului modern, dovedește că și azi domnește barbaria din trecut.

Precum se întâmplă între popoare, așa se totâmplă și între indivizi. De fapt, e în contrazicere cu nivelul cultural, la care s'a ridicat omenimea, ca cineva se încredințeze pumnului apărarea onoarei sale.

Dar până când un individ e privit de laș dacă se ferește a da cuiva satisfacție pe cale cavalerescă, până atunci duelul e un mijloc indispensabil pentru clasa privilegiată. Zic privilegiată, pentru că nu oricine poate cere satisfacție și nu oricine poate primi satisfacție pe cale cavalerescă.

Adevărat bărbat, care poate cere și care poate da satisfacție, este numai acela, care s'a ridicat pe treptele oficiale teoretice ale unei științe și a ajuns deasupra, posedă „onoarea superioară” și îndreptățirea de a da și a primi satisfacție și din motivul, că moralmente se pretinde a sta mai sus decât alții.

Autoritățile școlare se plâng într'una, că cazurile disciplinare la tinerimea studioasă se înmulțesc. Filantropii se plâng de

țișate, încât satisfac dublului lor scop, dezvoltând pe de o parte simțeminte religioase în sufletul elevilor în vederea formării voinții, respective a caracterului religios-moral. Pe de alta îi face cunoscuți cu istoria bisericii creștine generale și cu istoria bisericescă națională, ex-unându-le în chip metodic tot ce cuprind ele mai tipic, mai esențial Planul oficial de învățământ a cuprins în formă de titlu tot ce e neapărat pentru învățământul primar, din această materie, și manualul Păr. Crismaru congrăsuete cu acest plan, cu mici deosebiri. Doctrina, constituția, cultul, disciplina bisericii antice din primele 8 veacuri, când biserica era una și nedespartită, nu sunt satisfacător tractate și grupate; fiind acestea părțile constitutive ale bisericii, fără ele un manual didactic de istorie, fie el menit pentru învățământul primar ori secundar, este asemenea unui schelet, compus numai din oase, lipsit de carne, de organele nobile vitale, lipsit de viață. Sub acest aspect e mai obiectiv, mai sistematic, mai științific, ca să zic așa, manualul: „Istoria bisericescă pentru școlile populare” Ediția VI. Sibiu 1910, cu toate-că și din acesta lipsesc cestiuni prescise de planul de învățământ. Totodată în manualul acesta unitățile metodice sunt mai concis cuprinse, mai scurte, pe când la Păr. Crismaru unele sunt prea lungi, potrivite pentru gimnaziu mai curând, decât pentru elevii școlilor elementare. (Va urma.)

FOIȘOARĂ.

Dare de seamă asupra cărților de religie ale păr. Nicolae Crismaru.

(Urmare.)

II. Istorie bisericesti pentru elevii de a V-a și a VI-a clasă a școlilor elementare gr.-or. române.

Planul, după care e compus și grupat materialul acestui manual, e următorul: A. Istoria universală a bisericii creștine, e împărțită în 5 perioade.

I. Biserica creștină pe timpul apostolilor, cu 8 lecțiuni:

1. Începutul bisericii creștine, 2. Lățirea creștinismului între iudei, 3. Lățirea creștinismului între păgâni, 4. Viața creștinilor pe timpul apostolilor 5. Diaconii, 6. Apostolul Pavel (Saul) 7. Ceilalți apostoli și învățăceii lor, 8. Sinoadele apostolești.

II. Biserica în luptă cu păgânismul, cu 4 lecțiuni:

9. Persecuțiunile din partea păgânilor 10. Martirul Sf. Policarp, 11. Invingerea creștinismului asupra păgânismului sub Constantin cel Mare și mama sa Elena, 12. Monahismul.

III. Biserica în luptă cu inimicii din lăuntru, 4 lecțiuni:

13. Ereziile și schismele, 14. Sfinții Părinți bisericesti, 15. Sinoadele ecumenice, 16. Lupta în contra icoanelor.

IV. Lățirea bisericii la diferitele popoare, 2 lecțiuni:

17. Încrăștinarea popoarelor din Europa, 18. Luptele bisericii cu mohamedanismul.

V. Desbinare bisericii, cu 5 lecțiuni:

19. Cauzele și săvârșirea desbinării, 20. Biserica răsăriteană după desbinare, 21. Biserica apuseană după desbinare, 22. Reformatiunea, 23. Biserica apuseană după reformatiune.

B. Istoria specială a bisericii române.

I. Biserica Românilor din Ungaria până la unire (1698): 3 lecțiuni (piese):

1. Începutul bisericii române, 2. Biserica română în contact cu romano-catolicii, 3. Biserica română în contact cu reformații. Simion Ștefan și Sf. Scriptură în limba rom.

II. Biserica română dela unire până la restaurarea vechei mitropolii (1864). cu 5 lecțiuni:

4. Unirea românilor 5 Biserica unită 6. Biserica ortodoxă după unire 7. Episcopul Vasile Moga 8. Andrei Șaguna. — Anastasia Șaguna.

III. Biserica română ortodoxă dela restaurare până în zilele noastre, 5 lecțiuni:

9 Restaura mitropoliei 10. Statutul organic, 11. Arhidieceza Transilvaniei, 12. Dieceza Aradului, 12. Dieceza Caransebeșului.

IV. Biserica română ortodoxă din România și Bucovina, 2 lecțiuni:

14. Biserica din România, 15. Biserica din Bucovina, și Istoria bisericescă.

abuzul duelului. Statul aduce legi peste legi, ca se apere onoarea vătămată a cetățenilor, ca aceștia să nu și ia refugiu în duel. Toți laolaltă apoi studiază toate cazurile posibile și pipăie, când aici când colo, căutând motivul acestor abuzuri, însă fără rezultat. Care-i motivul? Ce trebuie să se facă?

Trebuie să se dea tinerimei o creștere pentru viața reală, o creștere a omului spre a-l face om!

Trebuie să se dea tinerimei o creștere adevărată religioasă, pentru că numai atunci se va simți ea îndatorată a nu vătăma legile morale și onoarea desproapelui său.

Trebuie să se dea tinerimei o creștere amăsurată cu etatea, cu împrejurările, trebuie să i-se nobilizeze inima prin sport cavaleresc obligat. Această-i lipsește. Numai introducerea instrucțiunii obligatoare a scrimii în școlile medii (VII și VIII) poate domoli și înfrâna focul aproape sălbatic al tinerimei.

Făcând tinerimea încă în școlile medii exerciții de scrimă și explicându-i-se paralel toate regulile referitoare la duel, se va convinge cu încetul, că duelul nu e o distracție, nu e o plăcere, nu e o jucărie, nu e un sport, ci o afacere foarte serioasă.

Și că duelul nu e o glumă, dovedesc mijloacele de luptă pe cari arta scrimii ni le pune în mână. Cine face exerciții de scrimă și nu parează la timp loviturile și împunsăturile contrarului, poate istorisi cu ce pericole e împreună duelul.

În timpul din urmă, între membrii statului ofiteresc, duelul nu se mai face cu bandagele cele multe obișnuite până aci. În afaceri de onoare numai atunci e permis a prinde arma, când toate mijloacele folosite pentru împăcare au rămas zadarnice. În astfel de cazuri duelul se permite, dar în forma cea mai serioasă.

Un duel cu adevărat cavaleresc și drept noate avea loc numai între bărbați, cari sunt bine inițiați în arta scrimii, între bărbați, cari sunt cu adevărat culti și cu adevărat morali, pentru că descurcarea lor prezintă o luptă intelectuală și morală; pe când lupta între doi bărbați neinițiați în arta scrimii e o luptă curată fizică, în care după un șir de necoresctivități brutale în cele mai multe cazuri acela învinge, care are putere fizică mai mare. În cazul acesta deci nu mai putem vorbi de arta scrimii.

E de dorit, ca „arta scrimii“ să se introducă în clasele superioare ale școlilor medii, unde ca obiect obligat a avea să împlinescă o misiune culturală.

Brad, la 16 Februarie 1915.

Mihail Stoia.

NOUTĂȚI.

Convocarea dietei. Din Budapesta vine știrea, că dieta țării va fi convocată pe la începutul lunii Aprilie pe câteva zile, pentru a vota bugetul anului curent și eventual și alte proiecte de lege urgente.

Concedii pentru lucrări agricole de primăvară. Administrația militară a luat măsuri, ca într-un cât permit interesele armatei, să se acorde scurte concedii ostașilor, economi de profesie, în scop de a face posibilă lucrarea împreună cu sămănătorul de primăvară. Se pot da astfel de concedii pe cel mult 14 zile. Timpul, în care se va da concediul, atârnă de la împrejurările economice locale. Călătoria pe calea ferată este gratuită pentru acești concediați. Ei își primesc plata și pe timpul cât lipsesc de la trupe; iar membrii familiei lor, dacă au avut eventual ajutor, se bucură de el și mai departe. Cei ce după terminarea concediului nu se prezintă punctual la serviciul militar, vor fi aspru pedepsiți pe temeiul procedurii criminale.

Decorat după moarte. Mult regretatul Dr. Alexandru Bogdan, profesor la gimnaziul nostru din Brașov, mort pe câmpul de războiu, a fost decorat, acum după moarte cu crucea pentru merite militare cu insigniile de războiu, drept recunoștință pentru vitejeasca sa purtare în fața dușmanului.

† **Gregoriu Verzariu**, sublocotenent în regimentul 5 de infanterie, rănit pe câmpul de războiu în primele lupte date în Galiția și ajuns în captivitate la Ruși, a murit în 13 Ianuarie n. e. în Siberia, ude fusese internat. Mult cercatul și îndureratul său tată, domnul Emil Verzariu, secretarul băncii de asigurare „Transilvania“ din loc, numai Sâmbătă a putut fi încuștințat despre sgduitoarea întâmplare. Dumnezeu să l mângâie și să-i dea tăria de a putea suporta cu resignare această grea lovitură a sorții, iar decedatul erou odihnească în pace în pământ străin, căci memoria sa eternizată va fi în istoria monarhiei noastre.

Banchetul anual. Sâmbăta trecută s'au întrunit colaboratorii vechii reviste *Convorbiri Literare* la banchetul anual în restaurantul Enescu din București și au trimis dlui Titu Maiorescu următoarea telegramă, semnată de Duiliu Zamfirescu, Al. G. Florescu și I. Banu: „Colaboratorii *Convorbirilor*, bătrâni și tineri, întruniți la banchetul anual, își aduc aminte că mâine, în 15 Februarie, Titu Maiorescu împlinește 75 de ani. Cu inima caldă și cu credință în viitor ei urează viață lungă părintelui literaturii române și bărbatului de stat care a mărît pământul țării românești.“ — Observăm, că peste doi ani, în 1917, se împlinesc 50 de ani dela apariția valoroasei reviste literare.

Târgul dela Lipsca, așa zisul *Leipzigiger Messe*, s'a deschis, în anul curent, fără solemnități. Sunt peste 2500 de expozanți ai industriei germane. Au sosit cumpărători din toate țările neutrale, mulți din Italia. E interesant, că și firme engleze, prin mijlocirea cumpărătorilor americani, au făcut mari comenzi, mai ales în articole de jucării.

De frica feldmareșalului. Dai'y Telegraph comunică un raport al cartierului general german despre o retragere în două direcțiuni a trupelor germane dela Prassnitz. În considerare că asemenea retrageri s'au executat și de altă dată, comanda rusească — după numitul ziar — va trebui să fie atentă la mișcările nemților, căci ele nu sunt alt ceva decât o nouă viclenie și o nouă surprindere, ce pregătește feldmareșalul Hindenburg pe seama rușilor.

Refugiați din Rusia în Brașov. Din Varșovia, călătorind peste România, au venit la Brașov câteva sute de refugiați, mai ales femei și copii, expulsați de autoritățile rusești. Se adevărește astfel știrea, că guvernatorul Varșoviei, la apropierea trupelor germane, a expulsat pe toți supușii nemți, austro-ungari și turci, cați se mai găseau în oraș. Bărbații însă, capabili de a purta arma, au fost trimiși în Siberia.

† **Simion Zevoian**, preot gr-ort, român în Teliuc, a decedat Vineri, în 5 Martie n. la orele 3 dimineața, în al 10-lea an al preoției și al fericitei sale căsătorii. Rămășițele sale pământești au fost așezate spre odihna de veci eri, Duminecă, la orele 3 p. m. în cimitirul gr-ort, român din Teliuc. Odihnească în pace!

Speculația cu cartofi. Un articol de alimentare, care n'are preț maximal stabilit, sunt cartofii. Faptul acesta este exploatat cu vârf și îndesat din partea speculanților. Măja metrică o vând uneori și cu 11 coroane, și se speră că o vor urca la 15 coroane. Este în interesul consumatorilor, dar și în al producătorilor, ca ministerul de agricultură să stabilească prețuri maxime și la cartofi, și așa se taie apa dela moara speculanților. Pe la sfârșitul lui April și începutul lui Mai vom avea cartofi noi timpurii; cartofii vechi pe atunci dau să putrezească și pot servi cel mult ca nutreț. Economul, care dispune astăzi de cartofi în cantitate mare și-i păstrează mai departe, scumpește prețurile și se expune și pe sine la pagubă. Este știut, că țara noastră are proviziuni abundante în cartofi, și că urearea prețurilor este absolut nemotivată. Prin urmare speculația cu cartofi trebuie cât mai de grabă oprită prin introducerea prețurilor maxime, cum se face tocmai acum în Franța și în Germania.

Urmările întunerecului. Este cunoscut, că în Londra, de teama baloanelor și aeroplanelor, în fiecare seară se stâng lămpile orașului. Zărele engleze scriu acum, că străzile totunecate ale mării capitale sunt un veritabil paradiz al pungașilor. Grupuri din 5—6 hoți pândesc în străzi laterale, se aruncă asupra trecătorilor singuratici și-i jăfuesc.

Sârmele cu ghimpi. Despre modul de a purta război ceum în *Matin* următoarele: Germanii s'au înfășurat în pozițiile lor în tocmă ca viermele de mătăsă, în cocon, cu diferența că ei nu torc mătăsă, ci oțel. Geniul lor industrial a perfecționat această sistemă de apărare. Au lucrat fără încetare și în sfârșit au întins peste o parte din teritoriul francez o împletitură deosebită și enormă de sârme cu ghimpi, care nu poate fi tăiată de nici un fel de instrument. Au sosit din Germania tone după tone de adevărate funii din oțel. Cu acestea în șiruri dese și-au înconjurat pozițiile în Flandra, în Artois, în Champagne, în Argoni și Voghezi. Ascunși în dosul rețelelor uriașe, așteptă cu răbdarea păianjenului, ca francezii în felul muștelor nesocotite să se arunce în pânza de oțel, și apoi să-i omoare sau să-i prindă.

Moartea unui erou. Ni se scriu următoarele: Subscriși cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința tuturor rude-niilor și cunoscuților, că iubitul nostru fiu, frate și cumnat: *Ioan Vulcu*, candidat de învățator, voluntar în regimentul 23 de honvezi, a murit moarte eroică la începutul lunii Octombrie 1914, în luptele crâncene din Carpați. În jurul pasului Uzsock După știrile primite dela cunoștii de pe câmpul de războiu, un șannel l-a lovit în inimă. A fost înmormântat în mormânt comun, împreună cu alți tovarăși, cari și-au vărsat sângele pentru tron și patrie, ca și el. Scumpul nostru defunct a absolvat seminarul „Andreian“ din Sibiu în luna Iunie a anului 1913, primind diploma de învățator. În 1 Octombrie 1913 a intrat la miliție, ca să-și facă anul de voluntar. Îsbucnind războiul în vara anului trecut 1914, dela început a luptat cu vitejie, până în Octombrie, când și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, în etate abia de 22 ani. Fie-i somnul lin și memoria binecuvântată! Pianul-de-sus, la 26 Februarie n. 1915: Pavel Vulcu, tata; Macsim Vulcu preot, Dr. Simion Vulcu cand. de avocat, Ana Iosof, Maria Muntean, Raveca Stoicuța, frați și surori; Ioan Iosof preot, Ioan Muntean franzezar, Ioan Stoicuța preot și Iuliana Crișan, cumnați și cumnată.

Dela spitalul militar. A murit Vineri infanteristul *Ioan Oprisor*, din Hășdat, comitatul Hunedoara, în etate de 21 ani, și a fost înmormântat eri, Duminecă, în 7 Martie n. la orele 3 d. a. după ritul gr-oriental, din casa mortuară a spitalului de garnizoană din loc.

Intruniri demonstrative în Italia. Adu-nările de popor în orașele italiene continuă și acum, cu toată intervenția organelor politiale. În Messina a cuvântat fostul preot Don Romolo Murri, cerând intrarea fără amănare în război a Italiei. În Neapole și Venetia s'au rostit vorbiri în același senz. Consilierii comunali ai Bolognei, unii intervenționiști, alții neutrali, s'au încăierat într-o luptă, la care a luat parte și publicul orașului. Scriitoarea Ada Negri anunțase o conferință în teatrul popular din Milano; poliția a oprit-o. În Torino autoritățile asemenea au intervenit, și au interzis o vorbire a deputatului naționalist Federzoni.

Pâne de paie. Dr. Ioan Friedenthal, profesor universitar în Germania, a făcut cercetări în scop de a produce alimente din materii, care până acum nu se consumau de oameni. După multe încercări a reușit să pregătească pâne din paiele grâului și ovășului. Paiele măcinate au produs o pâne destul de nutritivă, al cărei gust samănă cu gustul pâinii de săcară. Inventia va avea o deosebită importanță din punct de vedere economic.

Cumpătare și socoteală. Pentru a păstra pe zile grele cantitățile necesare de provizii în cereale și făină, se iau zilnic măsuri înțelepte atât în monarhia noastră, cât și în Germania. În presa germană s'au publicat câteva sfaturi și reguli de viață, ce merită să fie răspândite în cercuri cât mai largi. Eată câteva: Dușmanul voiește să ne constrângă la capitulare prin foamete; însă nu va izbuti, pentru că țara are bucate de ajuns până la seceriș. — dacă nu se va comite risipă cu ele. Cruțați pânea, ca să faceți de rușine voința dușmanului invidios. Nu desconsiderați bucată de pâne, dacă din întâmplare este uscată. Și nu tăiați bucăți mai mari, decât voiți să mâncați. Gândiți-vă totdeauna la ostașii noștri de strajă sau din tranșee, unde oamenii s'ar simți fericiti, dacă ar avea pânea ce voi o risipiți pe ușor. Rămășițele de mâncări să nu se lapede; căci sunt bune, dacă nu pentru alt cineva, cel puțin pentru animale de casă. Fiți cu socoteală și cumpătare și veți putea aștepta în liniște secerișul.

Fetiță cu barbă. La reuniunea medicilor din München s'a ținut zilele acestea o senzațională prelegere: despre pubertatea timpurie a unei fetețe de trei ani cu barbă și cu mustați. Mitica Iozefina creșcuse normal până la etate de un an și jumătate, când mamă-sa a băgat de seamă, că întreg corpul feteței începe a se acoperi cu păr. De atunci Iozefina s'a dezvoltat în mod cu totul neobișnuit. Adusă la clinica de copii, s'a constat, că e înaltă de 102 cm. și are o greutate de 23 kilograme (greutatea normală a copilului de trei ani este 12—13 kilograme), cu mușchi puternici, și cu barbă și mustăcioare răsărite. Glasul ei samănă cu al unui băiat de 15—16 ani. Este foarte inteligentă și, ajunsă la vârsta pubertății, nu-i lipsită de oarecare cochetărie femească. În știința medicală cazul este unic în felul său.

Războiul.

În Carpați a căzut zăpadă mare și astfel operațiunile militare sunt împedecate pe un timp oarecare. Nu se pot mișca nici trupele noastre, nici trupele dușmanului. Chiar și focul de artilerie a trebuit se fie întrerupt. Din Galiția n'avem nici o știre mai însemnată. Nu s'a întâmplat deci nici acolo vreun eveniment mai mare. În Polonia rusască atacurile Rușilor au fost respinse din partea Germanilor. Altă știre nu a venit nici de aici. Flota franceză și engleză a continuat și în zilele din urmă cu bombardarea Dardanelor, dar tot fără succes. De altă parte se spune, că acum și flota rusască e aproape de apele Bosforului și ea va începe aci bombardarea. În Franța și Belgia au fost mici ciocniri, cu pierderi pentru Francezi și aliații lor. La granițele sârbești e liniște. Mai notăm, că Turcii se laudă cu nouă succese asupra Rușilor, și pentru astăzi am dat toate știrile mai însemnate de pe câmpul de războiu.

Cărți și reviste.

Amvonul, nr. 10 cuprinde: Anul 1915. Nevoia pregătirii noastre sufletești pentru ceasul cel mare ce se apropie. Conferință. Existența sufletului după probe fiziologice. Predică. Cele patruzeci de biserici făcute de Matei Basarab. Un necredincios pe patul de moarte. Informații.

Spicuri din cronică anului 1914, al războiului mondial. Acesta e titlul unei broșure, aparute în limba maghiară, în Simleu-Silvaniei. Autorul ei este domnul Dr. *Coriolan Meseșian*, avocat în Șimleu. Broșura se vinde ce 60 fileri exemplar, în favorul „Cruții Roșii“ din Șimleu. În broșură se vorbește despre premisele războiului mondial, despre pregătirea și provocarea lui, despre statele neutrale, în special România, și despre atitudinea naționalităților din Ungaria în războiul mondial, despre sistemul de spionaj rusesc față de Români; broșura se încheie cu părerea autorului asupra chestiei sociale agrare și asupra militarismului. Broșura oferă lectură plăcută, și de interes actual.

Teatru.

(x) *Furtună și idilă*, comedie în 3 acte, reprezentată Sâmbătă în 6 Martie, pune sub ochii privitorilor aventura unui ofiter d'ai noștri și a unei mândre contese poloneze.

Se petrece la începutul războiului actual într'un sat din Polonia rusească. Locotenentul vienez, aflător în campanie, primește ordin să ispitească cu oamenii săi numărul soldaților ruși adăpostiți în castelul de lângă sat. Străvestitul ofiter străbate în salonul contesei, — pe care de altfel o bănuia de spionaj, — și cercetează toate apartamentele. Se adevărește, că femeea polonă este cu desăvârșire nevinovată, nu spionează și nu conspiră. Mai mult chiar: sprijinește, ea însăși, pe soldatul austriac să scape cu viața și să pună mâna pe un major rusesc, făcându-l prizonier. Prinsese adevărată tinera femeie o adăncă iubire pentru locotenentul nostru vienez.

Comedia, alcătuită cu duh, este lipsită de tonul emfatic al cunoscutelor piese patriotice. O acțiune bine susținută, numeroase observări adevărate și hazlii, întâmplări prospete, toate contribuie ca atențiunea publicului să rămână încordată dela primul până la ultimul act.

Contesa cam năzuroasă, dar dulce și de o cochetărie înfrântă, a dsoarei *Losa*; ofiterul, — om hotărât și deschis, care în război nu vrea să se impresioneze prea mult de marafeturi femești, — jucat de dl *Wonger*; evreul sententios, și poate chiar prea simpatic, al dlui *Redl*; în sfârșit dl *Schröder*, ca ostaș incoruptibil, au asigurat succesul deplin al idilic războiului.

Duminecă seara s'a dat opereta lui Millöcker *Vice amiralul*. Melodii bogate, soliști și coruri spre mulțumire generală.

Martii, în 9 Martie, se dă: *Pădurarul*, de I. Strauss, cu dl Ionel Crișan.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ARAD.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii «VICTORIA», prin aceasta se invită conform §-ului 17 din statute la

a XXVII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad la 14 Martie st. n. 1915 la 10 ore înainte de amiază, în localitățile institutului (Calea Arhiducului Iosif Nr. 2).

OBIECȚELE:

1. Raportul direcțiunii, al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra împărțirii venitului curat.
3. Alegerea a 2 membri în direcțiune.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 4 Martie 1915.

(21) 1-1

Direcțiunea institutului.

CONTUL BILANȚ LA 31 DECEMBRIE 1914.

ACTIVA.			PASIVA.		
	K	f			
Cassa în număr	271,324		Capital societar: 12,500 acții à 200 cor.	2,500,000	
Bon în Giro-Conto la Banca Austro-Ung.	80,765	69	Fond general de rezervă	1,000,000	—
Capitale elocate la alte bănci	381,971		Fond special de rezervă	906,831	24
Cassa de păstrare poștală reg. ungară.	12,901	44	Fond de penziuni	284,197	96
Cambii	18,473,014	52	Depuneri spre fructificare	14,000,593	55
Imprumuturi hipotecare	2,837,290		Depozite de cassă	26,946	34
Imprumuturi în cont-curent cu acop. hip. și de efecte și pe oblig. Impr. de stat cu 6% 1914	2,930,062	45	Cambii reescontate	6,514,743	08
Avansuri pe efecte	88,669		Contribuție la depuneri	36,476	50
Efecte proprii:			Dividendă neridicată	6,912	—
400,000 cor. nom. Oblig. com. «Pesti Hazai Első Takptár egyes» cu 4% à 70	280,000	—	Creditori	28,621	—
100,000 cor. nom. Serisuri funciare «Egyesült Budapesti föv. takarékpénztár 4 1/2% à 80.	80,000	—	Creditori pe oblig. Imprumut de stat cu 6% din 1914	590,073	50
100,000 cor. nom. Oblig. Impr. de stat cu 6% din 1914 à 96	96,000	—	Interese transitoare anticipate	241,950	16
24,500 cor. nom. Obligațiuni «Hazai Bank» Budapesta cu 4 1/2% à 80	19,600	—	Venit transpus din anul trecut	22,271	15
50,000 cor. nom. Serisuri funciare, «Magyar Agrár és Járdekbank cu 4 1/2% à 80.	40,000	—	Profit curat	360,048	45
50,000 cor. nom. Rentă cai ferate, «Magyar Agrár és Járdekbank cu 4% à 70	35,000	—			
25,000 cor. nom. Serisuri funciare «Magyar Általános Takarékpénztár cu 4% à 70	17,500	—			
20 acții Banca Austro-Ungară à cor. 1600.	32,000	—			
60 acții «Hungaria» aradi pamutárugár à cor. 400	24,000	—			
Acții dela diverse bănci, întreprinderi comerciale și indus.	196,650	—			
Realități proprii:					
Casa institutului din Arad, calea Arhiducului Iosif Nr. 1.	220,000	—			
Casa „ „ Arhiducului Iosif Nr. 2.	130,000	—			
Casa filialei din Chișineu	50,000	—			
Casa filialei din Boroșineu	60,000	—			
Casa filialei din Șiria	14,000	—			
Alte realități de vânzare	98,630	24			
Mobilier	27,300	74			
Amortizare	7,300	74			
Interese transitoare restante	30,285	59			
	26,519,664	93		26,519,664	93

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE LA 31 DECEMBRIE 1914.

DEBIT.			CREDIT.		
	K	f			
Interese pentru depuneri spre fructificare	728,460	18	Venit transpus din anul trecut	22,271	15
Interese de reescont	377,897	24	Interese:		
Spese:			dela cambii	1,351,696	58
Salare	84,435	09	„ împrumuturi hipotecare	215,683	29
Bani de cvartir	24,235	02	„ împrumuturi în cont-curent	118,289	86
Imprimare, diverse plăți și spese de birou	61,678	62	„ avansuri pe efecte	6,392	97
Porto poștal	8,583	93	„ capitale elocate la alte bănci.	24,398	72
Chirie	7,600	—	„ efecte proprii	37,580	53
Marce de prezență	3,600	—	Chirii și alte arânzi	25,456	98
Contribuție	84,990	70	Provizțiuni și alte venituri	42,177	05
Dare după int. de depuneri 10%	72,846	01			
Amortizare din mobilier	7,300	74			
Venit transpus din anul trecut	22,271	15			
Profit curat	360,048	45			
	1,843,947	13		1,843,947	13

Arad, la 31 Decembrie 1914.

Sava Raicu m. p., director executiv.

Ilie Papp m. p., contabil.

DIRECȚIUNEA:

Mihail Veliciu m. p., președinte. Dr. Nicolae Cioclan m. p. Axentie Secula m. p. Roman R. Ciorogariu m. p., vice-președinte
Dr. Aurel Demian m. p. Petru Truția m. p. Traian Vășianu m. p. Dr. Stefan C. Pop. m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului.
Dr. Sever Ispravnic m. p., președinte. Dr. Cornel Ardelean m. p. Dr. George Vessa m. p.
Procopiu Givulescu m. p. Dr. Ioan Némét m. p.

